

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Religiosus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

detur omnino prohibenda, modò praua intentio absit: maxime si sine graui iactura vel incommodo non possit eam relinquere.

CASVS VIII.

*Ciuitas rebellis gerens bellum iniustum, sub ha-
sta vendit ea spolia, quæ à subditis legitimi
Principis accepit.*

QVÆRITVR, An boni fideique subditi inter
rebelles istos degentes, possint ea bona e-
mere?

Respondeo, Spolia illa, quæ Ciuitas rebellis
iniustum bellum gerens accepit è terris vel
nauibz subditorum legitimi sui Principis, vi-
dentur à bonis fideisque subditis inter rebelles illos
degentibus emi posse eodem modo, quo ab alijs
emuntur; cum animo tamen reliquendi ea domi-
nis eodem pretio si compareant: ad quos, si co-
gnoscantur, scribendum erit, an tali pretio velint
illa redimi, quando magnâ quantitate emuntur.
Ratio est, quia non est voluntas dominorum, vt
soli rebelles & maligni illis frui possint, sed etiam
boni fideique subditi; tamen cum prædicta limi-
tatione. Valdè enim irrationabile esset bonos il-
los subditos, vique ibidem oppressos, ab illa em-
ptione excludere: sic enim totum commodum
perueniret ad rebelles, absque vllò dominorum
fructu.

Confirmari ista possunt ex his quæ habet Na-
uarrus cap. 17. numero 98. de proiectis in mare
per naufragium, si domino ita pereant vt non
habeat spem recuperandi. Hæc enim si quis recu-
peret suo periculo, potest ea retinere; nisi domi-
nus malit ei pretium restituere. Idem videtur si
suo sumptu recuperet.

Dices, Est dispar ratio: Quia in mari ita peri-
rent, vt dominus nullum ius in illa, vel in alia
acquireret. At per emptionem non pereunt, sed
manent in eius dominio; & illis consumptis, ha-
bet actionem personalem in emptores.

Respondeo, Hoc ius valdè parui æstimari à
dominis, & quasi pro nihilo reputari; nec esse ra-
tionabile vt propter illud velint excludi bonos
fideosque subditos, aut eorum conscientias grauari,
si cum prædicto animo emerint. Adde quando
tali animo emunt, non teneri ad restitutionem cum
suo damno; quia causâ gestionis negotij possunt
repetere pretium & sumptus factos.

RELIGIOSVS.

CASVS I.

*Titius donauit Caio fratri pensionem annuam
ex bonis suis. Caius ingreditur Religionem.
Offensus ob hoc Titium donationem reuocat.*

QVÆRITVR, An Caius possit priuari illa do-
natione ob ingressum Religionis?

VT ad Casum propositum clariùs respon-
deatur:

Notandum Primò, Hic esse donationem cen-
sus, quem Doctores vocant *consignatium*. Datur
enim ius percipiendi quotannis certam pensio-
nem ex bonis donatoris, & in dese-

sum solutionis obligantur quædam in specie.
Quale ius quisque super se & bona sua in genere,
vel in specie constituere potest, modò ipse sui iu-
ris sit: & hoc ius *Relictus* seu *census consignatiuum*
dici solet.

Notandum Secundò, Tale ius etiam si sit quid
spirituale, non minùs posse transferri in alterum,
& donari, quàm res corporales, vt agros vel do-
mos: & donarium non minùs acquirere domi-
nium vel quasi-dominium talis iuris, quàm rei
corporalis donatæ, vel venditæ. His politis vt cer-
tissimis & notissimis in vtroque Iure.

Respondeo, Titium non posse reuocare illam
donationem semel factam Caio fratri, ex causa
ingressus Religionis. Ratio est, quia hæc dona-
tio fuit valida, & legitime acceptata, & per eam
translatum fuit dominium illius iuris in Caium.
Fuit etiam hæc donatio absoluta, non restricta
ad vllum statum, vel vitæ conditionem; nullo
etiam onere grauata. Postquam autem semel fa-
cta est donatio aliqua absolute, non potest ei pos-
tea vllum onus, vel conditio, vel limitatio apponi
absque consensu donatarij, vt communiter do-
cent Doctores. Quòd autem per hanc donatio-
nem fuerit translatum dominium in Caium abso-
lute, ex eo manifestum est, quòd integrum ei fue-
rit hunc censum alteri vendere vel donare: quod
est clarissimum perfecti dominij signum.

Quòd verò ob ingressum Religionis reuocari
non potuerit, perspicuum est: Primò, Quia tres
solum casus assignantur à Doctoribus, in quibus
donatio valida acceptata reuocari potest. Primò,
Ob ingratitudinem donatarij. Secundò, Ob pro-
blem susceptam. Tertiò, Si sit inofficiosa. Nullus
horum casuum hic locum habet, vt suppono.

Secundò, Quia nemo potest spoliari re sibi de-
bita, aut iure quod possidet, propter opus bo-
num & laudabile, quale est ingressus Religionis.
Hoc enim impium & sacrilegum esse docet san-
ctus Basiliius in Regulis filiis disputatis quæst. 9.
& Saluianus lib. 3. de Auaritia, etiam si præten-
datur quòd Religio non egeat. Quòd si id im-
pium & sacrilegum ceseat in parentibus denegan-
tibus legitimam portionem filijs Religionem in-
gredientibus, quam tamen portionem filij non-
dum possident, sed solum habent ius ad rem, vt
loquuntur Iurisperiti: multò magis impium & sa-
crilegum erit, si quis spoliatur re quam nunc pos-
sidebat pleno iure dominij, eò quòd Religionem
ingreditur? præsertim cum illa Religio in magna
sit egestate, & aliæ circumstantiæ concurrant que
hic allegantur.

Ex quibus bene expensis, apertè concluditur
Titium non posse priuare Caium fratrem suum
bonâ conscientia donatione olim factâ census il-
lius: sed peccare contra Iustitiam, & teneri resti-
tuere in integrum, non solum soluendo in poste-
rum pensiones annuas, sed etiam soluendo easdem
pensiones pro annis præteritis quibus non soluit,
& faciendò damnum omne quod Caius ob dene-
gatam solutionem per Titium incurrit.

De hac materia vide infra V. Testamentum Casum
1. 2. 3. 4. & 5. Item vide quæ dicta sunt supra V.
Bona Ecclesia. Casu 1. 2. 3. 4. & 5.

Emptio
spoliorum
iniquè
accepto-
rum.

IO
Affirma-
tur.

II
A simili, de
bonis nau-
fragantiâ.

Reuoca-
tio factæ
donatio-
nis ob in-
gressum
Religio-
nis.

I
Census
consigna-
tius, quid.

Habet hæc
iuram vel
corporalis.

2
Hæc dona-
tio non pos-
tè reuoca-
ri.

3
Non potest
reuocari
ob ingressum
Religionis.

4
Teneretur
Titius ad
restitutionem.

CASVS II.

Religiosus est capax Pastorum.

Virum Religiosum Iure communi sint capaces Pastorum cum venia Superiorum & Episcopi illum diocesis? &c., An teneatur Superior eos recipere si infamia laborent?

Expendi ea quæ Illustrissima Dominatio Vestra ex Nicolao Garcia p. 7. cap. 10. num. 17. & sequentibus, notauerat. Nihilominus maneo in sententia, Religiosos Iure communi esse capaces Pastorum cum venia Superiorum, & Episcopi illum diocesis. Hæc enim est communis sententia Doctorum, vt docet Panorm. in Cap. *Quod Dei timorem*, de Statu Monachorum. Et constat ex multis Iuribus 16. quæst. 1. Ex quibus etiam patet ferè omnibus sæculis hanc praxim in Ecclesia fuisse.

Nec obstant Auctores quos Garcia in contrarium adducit: tum, quia pauciores sunt; tum, quia illi ipsi docent Episcopum posse illis concedere, & cum illis dispensare vt Pastorum habeant. Atqui hæc dispensatio semper, vel ferè semper interuenit. Episcopi enim est Parochos admittere, & plerumque ipse etiam est collator. Hoc ipso autem quo admittit, censetur dispensare. Imò hoc ipso quo permittit illi Pastorum fungi, eumque non expellit, ostendit illum esse capax Pastorum: Si enim non est capax, tenetur expellere.

Quod verò ad illum attinet, de quo agitur; ille duobus modis se tueri potest. Primò, Quod ab Episcopo admissus, & tam diu permissus fuerit illud munus obire. Secundò poterit se tueri per Regulam Cancellariæ de Possessore triennali.

Si tamen infamia laboret de turpitudine, poterit ei indici purgatio Canonica; quam nisi possit præstare, poterit suspendi ab officio, & etiam priuari; quia infamis vtiliter nequit Pastorum gerere.

Abbas tamen, cum semel separatus ille fuerit à monasterio, cogi non potest vt illum recipiat, sed manet ille sub potestate Episcopi, vt communiter tradunt Doctores ex Cap. *In Paroia*. 16. quæst. 1. de quo videndus Nauar. Cap. *Non dicatis*, n. 7.

CASVS III.

Fuga ex monasterio.

Virum Religiosum fugiens ex monasterio timore pena, si excommunicatus qui tamen non dimisit habitum, antequam eo per sententiam fuit priuatus à Prouinciali & Capitulo? &c., An Episcopus possit vti eius operâ?

Respondeo Primò, Non est excommunicatus per hoc quod fugerit: vt docet Nauarrus Comment. 2. de Regularibus num. 61. quia id nullo Iure cauetur.

Secundò, Non est etiam excommunicatus quod dimiserit habitum, postquam à Prælato & Capitulo priuatus est habitu & Ordine ob sua delicta: quia non temerè dimisit, vt Canon requirit; nam licitè potuit parère illi sententiæ. Vnde etiam potuit vti habitu Clericali, sine vlla dispensatione Papæ: vt idem Nauarrus docet Comment. 6. num. 36.

Tertiò, Potest Episcopus vti eius operâ, &

dare illi nouam iurisdictionem. Non tamen potest vti eâ iurisdictione quam habuit à Religione; nam hæc per dimissionem est extincta.

CASVS IV.

Virum omnia illa que in Clementina Ne in agro, de Statu Monachorum. Et Cap. Cum ad monasterium, eodem in 3. imperatur Monachus Benedictinis, eos obligent ad peccatum mortale?

Respondeo, Non omnia obligare. Tum, quia non omnibus additur verbum præceptiuum; tum, quia materia in plerisque est leuis; tum denique, quia principalis intentio non est vbique singulos actus prohibere, sed consuetudinem & continuationem. Vnde, etsi dicatur, *Firmiter inhibemus ne quis de cetero Monachorum lineis canisibus vteretur*, non tamen putandum est, si semel, bis, terue quis vtatur talibus, fore peccatum mortale; quia materia videtur leuis, & intentio Pontificis est consuetudinem prohibere. Videtur tamen fore peccatum mortale si ordinariè vtatur; quia materia videtur grauis, & aliàs apponitur verbum præceptiuum. Fortè tamen verius est ne quidem tunc obligare sub peccato mortali: sic enim sentit Siluester Verbo *Religio*, 7. quæst. 15. ex Archidiacono; quia nõ videtur maioris momenti quam comedere carnes; quod tamen non est mortale, vt multi Doctores docent. Verba præceptiuam non semper indicant præceptum perfectum obligans sub peccato mortali.

Quæ verò dicuntur de silentio certis locis & horis seruando; de modo succurrendi inferioribus: puto non obligare nisi ad penam seu castigationem regularem sustinendam: quia nulla ponuntur verba quæ strictum præceptum significant. Eiusdem generis cenleo esse ea quæ habentur Clementina *Ne in agro*, de Statu Monachorum, §. *Statutum*. hoc enim verbum iuxta Doctores non significat præceptum: Item ea quæ §. *Sanè*, de mensura confessione & communione, & expositione Regulæ lingua vulgari. Vnde initio §. *Si quis*, dicitur, *Si quis præmissorum temerariè violator extiterit, regulari subiaceat disciplina*. Nec obstat, quod §. *ultimo*, dicitur, *Præmissa omnia expresse volumus & statum firmiter obseruari*; quia hæc verba non significant præceptum, sed statutum.

Maior difficultas est de ijs quæ habentur §. *Si quis*, de Sotularibus altis; de Capitijs non filiis; de venatione clamosa: quia penæ quædam imponuntur. Sed hæc penæ non sunt adeo graues vt requirant peccatum mortale.

Alia est ratio de ijs quæ habentur §. *Quia verò*: nam verba sunt præceptiuam, & grauis pena imponitur. Idem dico de ijs quæ habentur §. *Ad hæc*, quia dicitur, *Perpetuo prohibemus edito*.

Petes: Vtrum positò quod singula supra dicta cadant sub præcepto obligante ad culpam mortalem; si alibi tanta obligatio non sit in vtu, vel Religiosis ante professionem non sit infinuata, possit eadem adhuc vim obtinere?

Respondeo, Sicut lex potest abrogari per consuetudinem, ita etiam potest abrogari obligatio; si nimirum sensim incipiat lex seruari tanquam res libera, nemoque inter se vinculo peccati teneri si omiserit.

Obligatio Statutorum Monachorum S. Benedicti.

8

Vtus lineæ canisibus.

Silentium certis locis & horis, &c.

Confessio & Communio ræstruam.

De Sotularibus, caput iij. & venatione.

Obligatio mortalis potest consuetudine fieri vniuersalis.

omiserit. Non tamen sufficit quod mihi profitenti hæc obligatio insinuata non fuerit ; quia hoc ipso quo inferior professione alicui monasterio, tacite suscipio omnes leges & consuetudines illius ; idque cum ea obligatione, quâ ibidem vigent.

CASVS V.

Prelatus Arsenius in sua inauguratione iuravit, Quod bonas consuetudines, laudabiles & approbatas monasterij obseruabit, & obseruari curabit: & in fine iuramenti additur hæc clausula, Præmissa per me lecta, promitto tenere & adimplere, prout & in quantum iure teneor.

QVÆRITVR, An saluo isto iuramento possit consuetudines quasdam minus laudabiles, & Religioni incongruas, que tamen immemorabili tempore seruatae sunt, abrogare?

Respondeo, Prælatum Arsenium per illius iuramenti formulam, nullo modo impediri, quin possit & debeat procedere in reformâdo suo monasterio, & tollendis quibusdam consuetudinibus etiam immemorialibus, quarum in articulis à Religiosis propositis, fit mentio.

Primò, Quia Abbas solum iurat *Quod bonas consuetudines, laudabiles & approbatas monasterij obseruabit, & obseruari curabit.* At illæ consuetudines, quas ipse cupit tollere, quarum mentio fit in articulis, non sunt bonæ & laudabiles: vt est illa de Taillis & Contingentibus, de mensis separatis, de trimestri recreatione nouem dierum, de absentia à choro post certum annorum numerum in Religione transactum, & similia. Sunt enim aperte contra regulam, quam sunt professi: nec solum contra regulam, sed etiam contra vitæ regularis rationem & essentiam; & continent in se vel violationem votorum, vel illius violationis aut certe peccati mortiferi periculum. Vnde non consuetudines bonæ, sed tanquam corruptelæ sunt censendæ.

Secundò, Quia in iuramento additur hæc clausula: *Præmissa per me lecta promitto tenere & adimplere, prout, & in quantum iure teneor.* Per quam clausulam omnia restringuntur ad ea duntaxat, ad quæ aliàs iure tenebatur. Itaque cum nullo iure, seposito iuramento, teneretur illas consuetudines seruare aut permittere, iuramentum superueniens nullum vinculum inducit: quia solum est accessorium, supponens obligationem iuris, ratione officij; quæ obligatio cum non subsit, nihil etiam subest quod iuramento confirmetur. Sicut cum quis promittit, & iurat soluere vsuras in quantum iure tenetur, nullam per hanc promissionem aut iuramentum obligationem contrahit: secus tamen esset si illa clausula, *in quantum iure teneor,* abesset.

Confirmatur, Quia illud, *in quantum iure teneor,* vim habet conditionis, si iure teneor: atqui conditione non subsistente, sub quâ iuramentum est præstitum, perspicuum est ipsum esse irritum, & nullam prorsus inducere obligationem.

Tertiò, His addo, etiam si Prælati expresse iurasset se seruaturum omnes illas consuetudines iam dictas, tamen nullo modo teneretur; sed posset & deberet illas tollere, modo facultas exequen-

di suppetat. Ratio est, Quia iuramentum non potest esse vinculum iniquitatis. Atqui iniquum est & illicitum vt Superior illas consuetudines seruet, aut seruari euret, aut permittat. Item, Nemo potest se iuramento obstringere ad aliquid, quod repugnat ipsius officio, seu ad cuius contrarium ex officio tenetur: atqui Prælati ex officio tenentur ad tollendas huiusmodi consuetudines; quia tenentur reformare suum monasterium, & ad veterem disciplinam reducere, vt statuit & præcipit Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 1. de Reformat. Vnde, sicut si iuramento promitteret se nõ reformaturum suum monasterium, iuramentum esset plane irritum; ita etiam irritum esset, si promitteret se consuetudines illas seruaturum, aut permittiturum ab alijs seruari.

Denique, nullum iuramentum potest obligare contra bonum commune, aut contra decreta Conciliorum, vel Summorum Pontificum, aut aliorum legitimorum Superiorum: quia auctoritas Superioris semper censetur excepta circa materiam illi subiectam.

Ex his luce meridiana clarius est, iuramentum illud nullo modo impedire Prælatum, quin possit & debeat reformationem sui monasterij instituire, & supra dictas consuetudines, quantum in ipso erit, è medio tollere.

CASVS VI.

Vtrum Prælati Arsenius possit suis Novitijs in professionem emissuris, hæc formulam promissionis & renuntiationis proponere, & exigere ab his scripturam, quo testentur se in eam consentire?

Formula est huiusmodi: Ego, N. Novitius Religionis monasterij S. Paphuntij professionem solemnem ibidem hodie emissurus, cum à Reuerendo admodum in Christo Patre ac Domino D. Arsenio dicti monasterij Prælati, iuxta Statuta Synodi nuperrime celebrata, de voluntate mea circa obseruationem regule, & reformationem examinatus essem, tam secreto & particulariter, quam publice coram toto Conuentu; respondi & respondere paratus sum, id quod præsertim scripto sincere & ex animo respondeo & restor: me paratum esse & fore, vt quouis post meam professionem tempore, obseruem, Deo dante, totam ac integram Regulam S. Paphuntij. Itemque decreta ac reformationes non tantum factas, sed & ex regulâ aut secundam regulam prædictam ad meliorem eius obseruationem faciendâ: quæ omnia sine resistentiâ, contrauentione, aut contramachinatione amplectar; & obseruabo quandoocunque à S. Sede Apostolica, Nuntijs eius, vel à Synodo, aut à præfato Domino nostro Prælati, aut alio pro tempore existente, fuerit inuocatum aut præceptum.

Et ne huius præsentis bonæ voluntati impedimentum postea interueniat; declaro præsertim eodè scripto, me desiderio perfectæ subiectionis ac paupertatis Christi Domini imitanda peritorum, renuntiare omni iuri & pretensione iuris ad certas portiones, aut portiones quantitates, aut qualitates in cibo aut potu; ad vestitus pretium seu taxam; ad vinâ seu emolumentum ex officij & laboribus; ad certas recreationes, exemptiones ab officijs diuinis, atque regularibus: idemum cuiuscunque iuri quomodocunque ordo, renuntio in præsens, & futurum, vobis que haberi incipet: huiusmodi iuris acquisiti vel acquirendi; ita vt nullo prætextu vel colore quidquam mihi vt debitum postulare vnquam possim aut valeam.

Iuramentum non est vinculum iniquitatis.

Iuramentum contra bonum commune non obligat.

Reformatio à Novitijs inchoanda.

Formula Novitij preposita in ordine ad indicendam reformationem.

Superior tenetur ad Religiosam reformationem, non obstante suo iuramento in contrarium.

12 *Affirmatur.*

13 *Si conditio non inest promissioni, iuramentum superueniens non obligat.*

A simili de iuris.

14

Promittoque me fore contentum nuda & sola Regula
prædicta, & Reuerendi Domini pro tempore Prælati
mei dispositione; quam, vt à Deo profectam, ipso auxi-
liante, a quo semper animo & gaudente suscipere cona-
bor. In cuius rei fidem & testimonium, hoc scriptum ma-
nu propria subsignauit, hac die &c.

17
Oppositio
quorundam
contra
prædictam
formulam.

Quidam ex dicto monasterio contendunt hanc
formulam non posse à Prælati Nouitij proponi;
imò eam irritam esse & nullam; & volunt vt. Præ-
latus per instrumentū eam irritam declaret: Quia,
inquiunt, est actio purè personalis inter contrahentes
contraria primlegijs & consuetudinibus antiquis & im-
memorabilibus huius domus: addentes, se non reputare
illos Religiosos ad aliud obligatos, quā ad id, quod verba-
liter in Capitulo promiserunt iuxta nuperam Synodum,
Quæ dicit debere eos examinari de voluntate obseruatio-
nis Regula, non obligans eos vt id scripto suo testentur.

18
Sententia
Auctaria
pro prædi-
ctæ forma-
læ.

Expensis sacris Canonibus & in primis S. Oc-
cumenici Concilij decretis, & communi Doctō-
rum de Statu Regularium doctrina: Respondeo
non videri vllum dubiū quin Prælatus huiusmodi
formulam suis Nouitij proponere possit, & exi-
gere ab illis vt scripto testentur se in illam con-
sensisse. Primò, Quia in hac formulā nihil habet-
tur, quod non contineatur implicite in ipsa pro-
fessione, & ad quod, cum quis accedit ad profitem-
dum, non debeat esse paratus. Quod patebit, si
singulæ eius clausulæ considerentur.

1. Religio-
sus tenetur
ad obser-
uationem
Regulæ.

Prima est, Quæ testatur se esse & fore paratum ad
seruandum totam Regulam S. Paphnutij. At commu-
ne est omnibus Religiosis vt regulam sui Ordinis
seruare parati esse debeant; & in omnibus Ordi-
nibus bene constitutis sepius à singulis exquiri so-
let, An regulam Ordinis integrè parati sint serua-
re. Imò hoc ipso quo quilibet votum obedientiæ
in professione emittit, obligat se ad parèdum om-
nibus, quæ secundum Regulam præcipiuntur; vt
omnes Doctores tradunt: D. Thomas quodlib. 1.
qu. 9. art. 4. & quodlib. 10. art. 10. & 2. 2. qu. 186.
art. 9. ad 1. Siluester V. Religio 1. num. 8. & 10.
& Religio 6. num. 6. vbi dicit; Si Prælatus præci-
pit secundum Regulam, id est, secundum contenta in re-
gula explicite vel implicite, vt sunt omnia sine quibus
ordo regularis, & plenior obseruatio conseruari non pos-
set, obedire tenetur secundum omnes: nimirum ex vi
voti obedientiæ, vt ibidem explicat.

Neque his obstat quòd aliqua fortè in regula
per legitimam dispensationē sunt sublata, vel mu-
tata; quia de his non agitur, si quæ talia sint; sed
de alijs quæ essentiam instituti Regularis vel mo-
rum decentiam magis attingunt, & praua consue-
tudine sunt abolita, vt nu. 20. dicitur. Neque tam-
en hic exigitur, vt regulā statim integrè, etiam
quoad ista, seruent, & omnes illas consuetudines
regulæ repugnantes deserant; sed solum vt parati
sint eam integrè seruare, & illas consuetudines re-
ligioso statui minimè congruentes relinquere,
quando legitima auctoritate reformatione indu-
cta, præcipiuntur.

19
2. Tenetur
ex voto
Obedientiæ
ad legitima
reforma-
tiones.

Secunda est, Quæ testatur se etiam esse & fore pa-
ratum ad seruanda decreta & reformationes cum factas,
cum legitima auctoritate faciendæ; idque sine resisten-
tiæ & contrariatione. Sed & hæc clausula ius-
tissima est: quia ad hoc totum omnis bonus Re-
ligiosus semper paratus esse debet, & per votum
obedientiæ se ad hoc totum obligat. Quia eo ipso
quo vouet obedientiam, obligat se ad omnia quæ
præcipiuntur & ordinabuntur consentaneè ipsi

regulæ: vt omnes Doctores tradunt.

Tertia est, Declaro me renuntiare omni iuri & præ-
tensioni iuris ad certas portiones, aut portionis quanti-
tates, aut qualitates in cibo & potu, ad vestitus pretium
seu taxam, ad vna seu emolumenta ex officijs & labo-
ribus; ad certas recreationes, exemptiones à diuinis offi-
cijs & obseruantijs alijs regularibus; & volo haberi
incapax huiusmodi iuris, &c. Hæc omnia iustissima
sunt, & statui Religioso intrinseca: quia ex vi vo-
ti Paupertatis in professione emissi, omni iure ad
pecuniam, & ad res pecuniæ æstimabiles, se spoliat
quilibet Religiosus, & fit incapax talis iuris. Et
ex voto Obedientiæ, priuat se iure ad actiones &
recreationes externas. Vnde prætereundè ius ad
pecuniam, vel res temporales, pecuniæ æstimabi-
les, vt ad certam quantitatem vel qualitatem cibi,
ad vestitus pretium, ad emolumenta ex officijs
diuinis &c. ita vt de his independentè ab arbi-
trio Prælati possit disponere, nec Prælatus possit
ea tibi auferre, est manifestè contra votum Pau-
pertatis; estque vitium proprietatis, quod tanto-
pere sancti Patres in Religiosis semper sunt dete-
ctati. Simili modo prætereundè ius ad certas exem-
ptiones à choro, ad recreationes & ambulationes
per villas & agros &c. est cōtra votum Obedien-
tiæ: quia est nolle subesse Superiori in istis actio-
nibus. Sicut enim Paupertas Religiosa postulat vt
in vsu omnium rerum externarum, quæ pecuniā
æstimantur, pendeat Religiosus à voluntate Su-
perioris, ita vt Superiori liberum sit res istas au-
ferre, earumque vsum prohibere; ita Obedientia
postulat vt in omnibus actionibus externis in a-
gendo & cessando ab actione pendeat à nutu Su-
perioris, ita vt Superiori liberum sit illam actio-
nem permittere vel non permittere, & exemptionem
ab aliquo onere communi concessam reuo-
care.

20
3. Tenetur
renuntiare
iis, quæ
repugnant
Paupertati.

Religiosus
in omnibus
pender à
Superiore.

Hæc omnia ita clara sunt in verâ Theologiâ,
vt nullus de ijs dubitare possit; vt omnibus Doctō-
ribus, sine discrepantia vlla, consentientibus. Ita-
que solum vnum, vel alterum adducemus. Mar-
tinus Nauarrus scribens in illa verba Regulæ S.
Augustini: Non dicatis aliquid proprium &c. Com-
ment. 1. n. 24. Paupertas, inquit, seu Expropriatio
quæ omnino necessaria est ad Religionis substantiam &
essentiam, debet esse Primò, interior, quæ quis sponte vult
omnino carere omni iure pecuniarum suo, etiam quatenus
est instrumentum exercendæ virtutis. Secundò debet esse
comitata paupertate exteriori, de qua supra n. 12. Ter-
tiò, vt non solum sit voluntaria omnium vel aliquorum
iurium pecuniariorum presentium vel futurorum, sed
absolutè omnium. Et infra dicit omnes Religiosos
facere huiusmodi donationes & renuntiationes
(nimirum omnium rerum & iurium suorum) ex-
pressas vel tacitas ad eò necessariò, vt aliàs non ef-
ficerent Religiosi. Cap. Non dicatis, 12. q. 1. & Cap.
Cum ad monasterium, de statu monachorum.

Nauarrus.

Ne quis autem putet per ius pecuniarium solum
intelligi ius ad speciem pecuniæ numeratæ, idem
Nauarrus eodem Comment. 1. n. 16. sic ait: Pecun-
niæ appellatione non solum venit pecuniæ numerata, sed
etiam quicquid eâ est æstimabile. d. Capitulo Totum,
1. quæst. 3. & l. Pecuniæ nomine, non solum pecuniæ
numeratæ, sed etiam omnes res tam solæ, quam mobiles,
& tam corpora quam inuicibiles continentur. De verbo-
rum significatione; quæ probat etiam intra; puta ob-
ligationes & actiones; pecuniam dici; vt ponderauit
Glossa d. Cap. Totum.

Quid sit
ius pecu-
narium.

Ex qui-

Ex quibus patet Religiosum, qui res pecuniã aestimabiles, vel ius ad illas retinere vult independentem ab arbitrio sui Prælati, nõ minus esse proprietarium, quã eum, qui pecuniam retinet.

Siluester.

Silu. V. Religio, 6. n. 7. explicans ad quid obliget votũ Paupertatis: *Monachis, inquit, prohibitum est sub terribili præcepto habere propriũ: De statu monachor. Cap. Cum ad monasteriũ, & Cap. Monachi.*

Proprium tripliciter sumitur.

Quod quidem proprium sumitur tripliciter. Primo, secundum Hostiensem, vt importat dominium rei iustis modis acquisitum. Secundo, pro domino usurpato: & sic quantum ad Religiosos, Proprium, secundum Archidiaconum post Ioannem Andream, dicitur, *Quidquid celatur Abbati, vel alij Prælato suo, vel contra eius voluntatem tenetur.* Et infra, dicit non posse Summum Pontificem dispensare cum Religioso manente Religioso, vt possit vti re aliqua ad libitum propria auctoritate absque dependentia ab arbitrio Superioris. Quod etiam docent S. Thomas, Paludanus, Archidiaconus, quos ibidem citat.

21
4. Tenetur obdiere dispositioni Superioris.

Quarta clausula est. *Promitto me fore contentum nudã & solã regula supradictã, & Reuerendi Domini pro tempore Prælati mei dispositione; quã vt à Deo profectam, ipso auxiliante. equo semper animo & gaudenti suscipere conabor.* Nihil est hic quod non sit summe laudabile, quodque professio Religiosa non exigit, & ipsa Regula non requirat. Capite enim 3. dicitur, *In omnibus omnes magistrã sequantur regulã, neque ab ea temerẽ declinetur à quoquam. Nul- lus in monasterio propriũ sequatur cordis voluntatem; neque præsumat quisquam cum Abbate protervẽ intus vel foris contendere.* Et cap. 5. *Primus humilitatis gradus est obedientia sine mora: hac convenit his, qui mox vt aliquid imperatum fuerit à Maiore, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo; de quibus Dominus dicit, In auditu auris obediunt mihi, &c.*

22
Clausula quare recte addita.

Quinta est. *In cuius rei fidem & testimonium hoc scriptum manu propria subscripauit.* Merito hoc exigitur, vt si forte contingat Religiosum flaccescere, ad laxiora disfluere, & velle resistere reformationi; possit suo scripto conuinci & confundi. Multi enim magno eum seruore incipiunt, sed postea vel sponte languescunt, vel ab alijs corumpuntur, & disciplinã religiose iugum nituntur excutere: unde bonis Prælatorum studijs disciplinã instaurare conantur se opponunt; sicque fit vt prauã consuetudines confirmantur, & omnis reformatio impediatur. Itaque non satis erat hanc formulã ab illis suscipi; sed oportebat vt etiam posteris temporibus constaret quid suscepissent, ad quid se expressẽ paratos ostendissent; ne auderent disciplinã reformationem impedire.

23
Conclusio.

Ex his perspicuum est D. Prælatum potuisse hanc formulã à suis Nouitijs exigere, & petere vt scripto testarentur se illam per omnia admittere: neque solũ id potuisse, sed etiam debuisse facere: quia cum teneatur Iure diuino ad reformationem sui monasterij, & hoc medium videatur necessarium ad hanc reformationem aliquando suauiter introducendam, tenetur illud amplecti; præsertim cum sit valde suaue, & nihil noui oneris adferat, quod ex ratione professionis secundum Regulã non insit, & à Nouitijs non libenter suscipiatur. Quisque enim tenetur vii medijs ad finem propositũ opportunis. Confirmatur, quia Synodus huius Religionis nuper celebrata præcipit substantiam huius formulã his verbis; *It qui admittentur in his monasterijs, examinari debe-*

Hæc formula est conformis Synodo Pronunciãti.

bunt si parati erunt post professionem diligenter obseruare Regulã, decreta & reformationes, non modo factas, sed etiam quæ fient in posterum; & in eo acquiescere quod à Summis Pontificibus, eorum Nuntijs, & Synodis statuetur. Hic expressẽ habes omnia, quæ continentur primã, secundã, & quartã clausulã formulã, & implicite quæ in terciã.

Nec obstat quod Synodus non iubeat scriptum exigi: quia etiã nõ prohibet, sed hoc relinquit prudentiã Prælati. Nemo enim dubitare potest quin is qui iure exigere potest aliquam promissionem vel declarationem sui propositi, possit etiam huius actus petere testimonium in scriptura: Scriptura enim non imponit nouam obligationem, sed solum præbet testimonium rei transactæ, & valet ad coarguendum mendacium, si fortẽ alter velit negare quod fecit.

Prælati non proprii scripti.

Ex quibus patet quã frivolum sit quod supra num. 17. obiectum est, Synodus prædictã non obligauit eos vt scripto suum actum testentur: ergo Prælatus non potuit hoc exigere. Itẽ, Ergo formulã illã est irritã declaranda. Nulla enim hic est rationis connexio: quia etiam si Synodus nihil de totã re statuisset, Prælatus tamen sua ordinaria auctoritate poterat totã illã formulã à suis Nouitijs exigere; sicut & quilibet alius Superior alterius Religionis; vt ex supra dictis est manifestum.

24
Soluntur Obiectiones num. 17. relata.

Non minus infirmum est illud: *In illa formula est actio purẽ personalis inter contrahentes, nimirũ inter Abbatẽ & Nouitium: ergo est inualida.* Esto, sit actio purẽ personalis inter contrahentes: an ideo scripto fieri non poterit? aut si scripto fiat, ideo erit inualida? Vt interim omitam non esse purẽ personalem, cum Abbas vices suas alteri committere possit. Sed neutrum planẽ ad rem pertinet. Si dicant se non in hoc vim facere, sed in eo quod sequitur, nimirum: *Quod sit actio contraria priuilegijs & consuetudinibus antiquis & immemorialibus huius domus,* Hõc certẽ magis erat explicandum. Nõ enim putamus vllũ in orbe esse monasteriũ, quod ex priuilegio Sedis Apostolicę (cuius est priuilegia dare Ecclesijs & monasterijs exemptis) habeat, vt Prælatus non possit à Nouitijs suis illã exigere. Cui enim id esset priuilegiũ seu beneficium? Non Abbati, vt, cui potestas ordinaria maximẽ intrinseca officio, suspenditur. Non monasterio, quia aperit portã ad ruinã & totius disciplinã euersionem. Quid enim magis noxium esse potest monasterio, quã Nouitios debere admitti sine accurato examine, & exploratione voluntatis circa totã regulã &c; & si obiter examinentur, non posse huius rei peti scriptum testimonium?

CASVS VII.

Virum si quis Religionem Mendicantium su ingressus cum animo vt fiat Prior, vel Procurator, vel vt certo loco habitet, professio eius sit valida, ita vt si postea prætextu illius finis non obtenti egrediatur, non sit verẽ apostata & excommunicatus?

Religiosus volens intendens Prælaturas vel officia.

Respondeo, Iste Religiosus vel concepit animum illum post professionẽ seu vota emissã, vel ante. Si post professionem concepit, non potest villo modo professionem & promissionem antecedentẽ Deo factã infirmare. Multi enim

25
Intentio Superuacua non potest ea vitare.

Y iij sunt

sunt in Religionibus, qui post professionem ita sunt affecti, vt nollent profiteri, si res adhuc integra esset, nisi hanc vel illam libertatem, hoc vel illud officium, huic vel illum locum putarent sibi concedendum: non tamen idcirco laxari potest illorum promissio, quæ absolutè facta. Idem cernitur in alijs omnibus contractibus humanis, vbi non licet pœnitere, etiamsi quis videat se grauari contractu, quando aliàs legitimè celebratus est. Nec refert quòd dicat, Si tale quid sciuissem fore, noluissem me obligare, noluissem cōtrahere: quia talis conditio nihil ponit in re, cum non extiterit: ac proinde contractum non potest irritum reddere, qui absolutè & absque eiusmodi conditione initus est.

26
Intentio
ante emis-
sam pro-
fessionem
respicitur
se potest ha-
bere.

Quòd si habuit animum illum ab initio ante professionem seu votorum emissionem, id tripliciter fieri potuit. Primò, vt intenderit tale officium, vel commorationem in tali loco tanquam finem principalem: vt si quis tantummodò moueatur desiderio Prælatuæ, vel similis officij ad se mancipandum Religioni. Secundò, vt solum ei fuerit finis secundarius, vel potiùs causa sine quâ non: vt si ingrediatur quidem principaliter vt Deo seruiat, non ingressurus tamen, nec professionem factururus, nisi simul putaret fore vt eligatur in Priorem vel Procuratorem. Tertio, vt sub hac conditione ingressus & professus fuerit.

1. Si inten-
dat Præla-
turam: vt
finem prin-
cipalem.

Si primo modo intenderit tale quid consequi, omnium Doctorum sententia est, professionem esse ratam, ac proinde non posse absq; peccato apostasie & excommunicationis egredi, etiamsi id quod intendit, non consequatur. Vide Caietanum q. 88. a. 2. Sotum lib. 7. q. 1. a. 3. dub. 1. assert. 2. Azor. lib. 11. cap. 15. dub. 3. Nauarrum c. 12. n. 32. & alios. Ratio est, quia etiamsi tale quid intenderit cōsequi in Religione, & talj intentione motus fuerit ad vouendum; tamen absolutè vouit, & vouit illud quod melius est Deoq; gratius, quàm eius contradictorium. Vouit enim Paupertatem, Castitatem, & Obedientiam perpetuam seruare in Religione, sicuti ceteri seruant: quod sine dubio Deo gratius est, quàm oppositum: & consequenter promissio eius facta Deo inducit insolubilem obligationem. Quod confirmatur à simili: Quia si quis voueret Deo ædificare templum vel monasterium, etiamsi ad id moueretur vanà gloriâ vt nomen ipsius apud omnes celebretur, tamen omnium iudicio tenetur voto, nec potest resiliire, et si intentionem illam mutare debeat. Quia quod Deo promittit, bonum est, & melius quàm oppositum. Ergo similiter obligatur qui vouit in Religione eo animo vt aliquando fieret Abbas, Prior, vel Procurator.

2. Si autem
intendas
vt finem
secundari-
um.

Hinc patet etiam obligari, Si secundo modo se habuerit in vouendo, proponendo sibi tale officium tanquam causam sine qua nollit vouere, nisi putaret se consecuturum: quia tunc ex bona intentione motus fuit ad vouendum, & iste animus non facit vilo modo vt id quod vouetur, malum sit exequi, aut minus bonum quàm eius oppositum; sed est quiddam comitans actum vouendi, nullo modo ipsum votum inficiens. Si enim finis principalis non reddit votum irritum, multò minùs id facit finis secundarius.

3. Si eam
intendas
sub condi-
tione: idq;
duplicitèr.

Si tertio modo se habuerit in vouendo, fieri id potuit dupliciter: Primò, vt vouerit Paupertatem, Castitatem, & Obedientiam Deo, ea lege

vt Religio vicissim ei promittat quòd ipsū facies Priorem vel Procuratorem &c. ita vt sit contractus quidam inter ipsum & Religionem: & sic debuisset mentè suam Religioni explicare. Nò enim potest iniri cōtractus, nisi vtraq; pars cōsentiat, ac proinde vtriusque debent conditiones explicari. Hoc modo quidem non teneretur, sed votum esset planè absurdum & irreligiosum, & cum graui peccato fieret. Secundò, vt vouerit hæc, ea lege apud se statuendo vt tolli obligari nisi in euentum futurum; nempe, nisi contingeret ipsum fieri Priorem vel Procuratorem, & in eo officio continuari, ita vt si non continuetur, cesset obligatio. Hoc modo obligatio voti esset suspensa vique ad impletionem euentus futuri, & duraret tantum durante illo euentu, & cessante euentu cessaret: quæ ratio vouèdi esset absurda & impia. Accedit, quòd in foro externo nunquam admitteretur qui vellet allegare se hoc animo, & hac tacita conditione vouisse: Nullus enim est qui non posset tales intentiones & pretextus allegare. Denique talis cōditio cum sit absurda, & contra perfectionem religiosam, haberetur pro non opposita.

RESTITVTIO.

CASVS I.

Restitu-
tio fame.

An qui bonâ fide alteram infamauit, teneatur ad restitutionem? Item, An Superior possit condonare infamiam suo subdito factam?

AD Primum: Respondeo, Qui bona fide procedens aliquem infamauit, non tenetur ad restitutionem, secundum Doctores, si non potest eam facere sine suo graui incommodo: si autem sine tali incommodo possit, tenetur: sicut qui damnum alteri intulit sine sua culpa graui, nò tenetur compensare domino cum graui sua impensa. Ratio est, quia ille infamator non tenetur ratione iniuste læsionis, cum non fuerit formalis iniustitia; neque ratione rei acceptæ, quæ neque extat, neque potest reparari sine graui incommodo.

Ad Secundum: Respondeo, Superior, iuxta quorundam probabilem sententiam, potest condonare infamiam illatam inferiori: præsertim si iusta causa intercedat. Alioquin verius puto condonationem non valere; quia Religiosus non cessit iure famæ suæ, vt rectè docet Nauar. Comment. 2. de Regul. n. 2.

CASVS II.

Titius differt restitutionem furti: Primò, ne per eam fiat coniectura de auctore furti. Secundò, ne per hanc coniecturam (restitutionem faciente Confessario) violetur sigillum confessionis.

Dilatio
restitu-
tionis ne
coniectu-
ra fiat de
fure.

Queritur, An sit causa sufficiens differendi restitutionem?

Respondeo, Non apparet vlla ratio cur pecunia illa non sit statim restituenda. Quia ex ipsa restitutione non magis innotescet auctor furti, quàm antea innotuerat. Neque Domina illa facta restitutione, magis certa erit de auctore, quàm erat cum furtum fuit commissum, vel cum Confessarius ille indicauit se posse efficere vt fiat restitutio.

3

Accedit,